

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 3003

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 27 завдань. Частина 1 містить 26 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ

Бланк

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

 7 5 2 6 1 3

Відповідь: РАСКИДАТЬИСПУГАТЬ П Р А С К И Д А Т Ь И С П У Г А Т Ь

Відповідь: 124 1 4 1 2 4

Завдання 27 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1) Вулканічна магма складається з багатьох компонентів: кальцію, магнію, заліза та інших, вона містить пари води і газу. (2) <...> головною складовою магми є окис кремнію. (3) Від кількості цього елемента залежать властивості магми, характер виверження — спокійний або вибуховий, форма вулкана.

1

Укажіть два речення, у яких правильно передається ГОЛОВНА інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Магма складається з багатьох компонентів: кальцію, магнію, заліза та інших, вона містить пари води і газу, а також окис кремнію.

2) Головний компонент магми — окис кремнію, кількість якого впливає на її властивість, характер виверження і форму вулкана.

3) Існує безліч вулканів різних форм і складу магми.

4) Від кількості деяких елементів залежать властивості вулканічної магми, що визначають характер виникнення вулканів.

5) Від кількості окису кремнію, який є головним компонентом магми, залежать не тільки її властивості, але й характер виверження і форма вулкана.

Відповідь: _____

2

Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в другому (2) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Значить,

Внаслідок цього

Тому

Але

Отже,

Відповідь: _____

3

Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводяться значення слова ХАРАКТЕР. Визначте значення, у якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

Характер, -у, ч.

1. Сукупність стійких психічних властивостей людини, її особистих рис, що виявляються в поведінці й діяльності; вдача.

2. з означ. Людина як носій певної сукупності стійких психічних властивостей.

3. Твердість, сила волі, наполегливість у досягненні чого-небудь. Проявити характер.

4. чого, який. Сукупність визначальних властивостей, ознак якого-небудь предмета, фізичного або психічного явища, його типові риси.

5. У літературі, сценічному мистецтві – художній образ, у якому втілено типові риси якої-небудь групи людей.

6. перев. мн., мат. Функції, які застосовуються в теорії чисел і теорії груп. Теорія характерів.

Відповідь: _____

4

В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

щавЕль
решетО
подУшка
тонкИй
цЕнтнер

Відповідь: _____.

5

В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Старі липи, могутні дуби, як БАГАТИРІ, уквітчали собою круті горби.

Лісник стріляв у днище ОДИНОЧНИМИ пострілами.

Передвиборну КАМПАНІЮ ведуть насамперед і головним чином для освічення народних мас.

РИБНЕ борошно дедалі ширше застосовується в тваринництві.

РИБ'ЯЧИЙ жир містить у собі значну кількість вітаміну А.

Відповідь: _____.

6

Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Командир був убитий на смерть, і командування взяв на себе молодий лейтенант, який прибув у частину тиждень тому.

Відповідь: _____.

7

В одному з наведених нижче сполучень слів помилково узгоджено числівник з іменником. Виправте помилку і запишіть словосполучення правильно.

вісім кілограмів
п'ятеро друзів
півтора аркуша
півтора гривень
чотири професора

Відповідь: _____.

8

Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, у яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) неправильна побудова конструкцій з однорідними членами	1) Яскравим прикладом щодо цього аргументу є кіноповість Олександра Довженка «Україна в огні», у якій яскраво протиставлено дві головні героїні.
Б) неправильне введення дієприкметникового звороту	2) Лежачий на столі зошит був відкритий.
В) тавтологія	3) Дні почали коротшати.
Г) неправильний порядок слів у реченні	4) Ми цінуємо й пишаємося своїми батьками.
Д) помилка у вживанні прийменника	5) Можна все на світі вибирати, сину, Вибрати не можна тільки Батьківщину.
	6) Стрімкі весни щоразу змінювалися на спекотне літо.
	7) На три кілометри від кордону знаходилося наше село.
	8) Влучним був удар по воротам центрального нападаючого.
	9) Роздуми обірвав плач тримісячного братика.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

9

Визначте слово, у якому **НЕ** відбувається чергування приголосного звука. Випишіть це слово.

платити
співати
в'язати
лягти
порізати

Відповідь: _____.

10

Укажіть варіант відповіді, у якому в усіх словах одного рядка пропущена одна та сама буква. Запишіть номер відповіді.

- 1) так..ст, реч..татив
- 2) бр..танець, федерац..я
- 3) к..нджал, соц..аліст
- 4) хр..зантема, р..цепт
- 5) пен..цилін, Ват..кан

Відповідь: _____.

11

Випишіть слово, у якому на місці пропуску пишеться м'який

знак

- стежин..ці
т..мянний
кін..чик
тон..ший
красун..чик

Відповідь: _____.

12

Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф **НЕ** пишеться.

- розм..яклий
сурм..яний
медв..яний
підв..язати
м..ята

Відповідь: _____.

13

Визначте речення, у якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

А я й (НЕ)ЗНАЛА, що думки болять, коли душа і серце – безборонні.

Печаль виховує мене, (НЕ)ДОРІКАЄ.

Глухий що (НЕ)ДОЧУЄ, то вигидає.

(НЕ)ДОЖЕНЕШ конем, що запізниш одним днем.

(НЕ)НАГОДУЄШ коня – (НЕ)ДОЇДЕШ і до пня.

Відповідь: _____.

14

Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть риску і випишіть ці два слова.

лісо/степ, казна/що

само/хід, що/ранку
поет/класик, по/третє
ні/з/чим, до/кінця
тепло/воз, день/у/день

Відповідь: _____.

15

Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Усі важливі події в житті наших людей традиційно пов'язані(1) з різними видами декоративних рушників, починаючи від щоденних(2) ужиткових «утиральних», до «покутніх», тих, якими увінчували куток з божницею. Рушники супроводжують людину від народження(3) і до смерті. На рушник у селянських родинах приймали новонароджене(4) дитинку. Довгим рушником-наміткою жінки покривали голову, чоловіки в'язали його як пояс.

Відповідь: _____.

16

Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) Любіть травинку і тваринку і сонце завтрашнього дня.

2) Вересень причепив до свого бриля червоний кетяг калини й нитку бабиного літа.

3) Кожен кушчик кожна стежка все це було йому знайоме промовляло до нього.

4) Сором досада і злість усе разом прийшло в його голову.

5) По долині по стежині біжить сонце.

Відповідь: _____.

17

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Незважаючи на погану погоду (1) біля освітленого під'їзду театру (2) панувало похмурість.

Відповідь: _____.

18

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Я дуже хочу (1) щоб в провулку дощ не йшов (2) а (3) як у Львові кажуть (4) падав...

Відповідь: _____.

19

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Не встерігся і Пилипко свого ворога (1) що заманив його (2) аж у середину глухого лісу (3) де він збився зі шляху і різався трохи не по пояс глибокими кучугурами снігу.

Відповідь: _____.

20

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Аж ось труснуло сніжком (1) і земля нагадала аркуш паперу (2) на яким дитина випробувала зелені (3) руді (4) й сірі фарби.

Відповідь: _____.

21

Знайдіть речення, у яких **кома** ставиться відповідно до одного й того ж правила пунктуації. Запишіть номери цих речень.

1) Тільки-тільки бризнуло сонце. 2) Золоті верхів'я дубів шаруділи вгорі, і десь там скрикнула синиця, та іволга смялася до сонця. 3) Внизу ще були сутінки. 4) Я поринув у ліс, на росу не зважав, ставав на коліна і рвав конвалії. 5) А їх сьогодні було ще більше. 6) Над головою вже вистукував дятел, і когось кликала сиворакша. 7) І піночка прицьмокувала, заглядаючи на мене крізь листя ліщини. (3 посібника)

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 22-27.

1) У плині пам'яті ми раз по раз повертаємося до незнайомої ріки дитинства. 2) Занурюємося в її чисті води: трішки сумуємо, трішки тішимося. 3) І тим наснажуємося, набираючи духовної потуги для подальшого плину невпинною течією ще неспізаного буття. 4) Чи не тому з роками стають дорожчими й милішими нашому серцю старезні дерева, що колись ми видряпувалися на них аж до верхів'я; непорослі й незапорошені стежини, об які росили та збивали босі ноги; вкриті мохом старовинні будівлі, а в них – давні ікони, рушники, одяг, окремі предмети побуту... 5) Адже вони зберігаються і воскрешають у наших душах картини первісного відкриття світу, почуття широкого захоплення та соромливого кохання, без яких наше подальше життя втрачає будь-який зміст.

6) Так, справді, все тече й змінюється. 7) Змінюється обличчя сіл і міст, змінюється образ довкілля (довільно і через людське втручання), змінюються люди (одні відходять, інші підростають), змінюються людські взаємини – змінюємося й ми самі. 8) Тільки незмінним залишається в серці чуття материзни. 9) Народившись одного разу під високим небом Вітчизни, ми проростаємо в її живу природу, набираємося

життєдайного світла, розгалужуємося в духовні обшири й осипаємося зерном прозріння в її бентежне лоно. 10) Тоді вона для нас розсотується докруз, переймаючи бунтівний океан свободи і волі нашої; єднає в собі мертвих, живих і ненароджених, стає світоплином: землею і небом – людиною і Богом. 11) У ній, як у росинці, повертаємося ми до себе: спрагли й чисті. 12) Повертаємося туди, де вона вперше явила нам диво світу цього. 13) У кожного та місцина своя: щемливо близька і рідна.

(М.Ткач)

22

Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

- 1) У плині пам'яті ми постійно повертаємося до незнайомої ріки дитинства.
- 2) У світі все тече, змінюється.
- 3) Незмінним залишається в серці чуття материзни.
- 4) У кожного материзна своя: щемливо близька і рідна.
- 5) Ми раз по раз повертаємося до незнайомої ріки дитинства, занурюємося в її чисті води й тішимося.

Відповідь: _____.

23

Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) Речення 3 пояснює зміст речень 1,2.
- 2) Тип тексту – опис.
- 3) Тип тексту – роздум.
- 4) У реченні 4 подано опис.
- 5) У реченнях 1-5 подано розповідь.

Відповідь: _____.

24

З речень 1-3 випишіть антоніми

Відповідь: _____.

25

Серед речень 6-13 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою прийменника і особового займенника.

Відповідь: _____.

26

«Використовуючи засоби виразності: синтаксичні (А) _____ (7), лексичні (Б) _____ (воскрешають (речення 5), (В) _____ (речення 6-9), тропеїчні: (Г) _____ (бенкетне лоно, життєдайне світло, духовні обшири (9 речення)), автор поступово підводить до головної думки твору.

Список термінів:

- 1) синоніми
- 2) складне речення з різними видами зв'язку
- 3) однорідні члени речення
- 4) прості речення
- 5) вставні конструкції
- 6) метафори
- 7) фразеологізми
- 8) старослов'янізми
- 9) епітети

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей № 1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

27

Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.